

HADİS

AİHL / 10.SINIF

3. HADİS TARİHİ

4. Hadislerin Tedvin ve Tasnifi

TEDVİN

Sahabe Dönemi'nde bazı sahabilerin ya da onlardan hadis öğrenen bir kısım tâbiîlerin hadisleri ezberlediklerini ve onları sahîfelere yazdıklarını biliyoruz.

Bu hadis metinlerinin belli bir sınıflandırmaya tabi tutulmadan yazılıp derlenmesine Tedvin denir.

4. Hadislerin Tedvin ve Tasnifi

Hadisle meşgul olan sahabi ve tâbiîler başlangıçta hadisleri ezberlemiş, ezberledikleri hadisleri korumak, unutmamak ve müzakere etmek için onları yazmışlardır.

Ancak bu konuda herkes müstakil hareket etmiş, başkalarının ezberinde ve yazılı olarak elinde bulunan hadisleri derlemek yani tedvin etmek için faaliyette bulunan olmamıştır.

4. Hadislerin Tedvin ve Tasnifi

Tedvin faaliyeti ilk olarak Sahabe Dönemi'nin ikinci yarısında, hicri 60 (680) yılından sonraki tarihlerde başlamıştır.

Bu faaliyeti ilk başlatan da Emevî Devletinin Mısır Valisi Abdülaziz b. Mervân'dır (ö. 86/705).

Kendisi de hadisle meşgul olan ve tedvin işine kişisel bir gayretle başlayan Abdülaziz b. Mervân, Ebu Hüreyre başta olmak üzere bazı sahabilerden nakledilen hadisleri tedvin etmek için harekete geçmiş, ancak bu işi sonuçlandıramadan vefat etmiştir.

Abdülaziz b. Mervân’ın yarıda bıraktığı tedvin çalışması hicri 99-101 (717-719) yılları arasında Emevî Devletini yöneten oğlu Ömer b. Abdülaziz (ö.101/719) tarafından devletin resmî bir faaliyeti olarak gerçekleştirilmiştir.

Hilâfet makamına geçen Ömer b. Abdülaziz sahabenin artık hayattan çekildiğini, hadisi onlardan alan tâbiîlerin de birer birer vefat etmekte olduğunu görünce hadislerin kaybolacağı endişesine kapılmış, bundan dolayı tedvin konusuna ciddi bir şekilde eğilmiştir.

Amacını gerçekleştirmek için bazı âlimleri Şam'a davet etmiş, bir kısmıyla da doğrudan veya valileri aracılığı ile yazışarak onlardan faydalanmıştır.

Ömer b. Abdülaziz devrin Medine Valisi Ebu Bekir b. Muhammed b. Hazm'a (ö. 120/738) ve diğer şehirlerin valileri ile âlimlerine tedvini emreden şu mektubu göndermişti:

"Resulullah'ın hadislerini, sünnetlerini araştır ve yaz! Zira ben, bunları bilen âlimlerin ölüp gitmesiyle ilmin kaybolmasından korkuyorum."

(Buhârî, İlim, 34.)

Bu talimata dayanarak valiler ve âlimler hadislerin tedvini için önemli çalışmalar yapmış, ancak İbn Şihâb ez-Zührî'nin (ö. 124/742) bu işin yürütülmesi ve sonuçlanmasına sağladığı katkı hepsini gölgede bırakmıştır.

İşin bir nevi yöneticisi olan Zührî, tedvin edilen hadisleri defterler halinde halifeye vermiş, halife de bunları ülkenin değişik merkezlerine gönderip yöneticilerin, ilim ehlinin ve halkın istifadesine sunmuştur.

Tedvin öncesi dönemde sahabe ve tâbiîn âlimleri özellikle Peygamber Efendimizin kavli/ sözlü hadislerini ezberleyip yazarken, tedvin esnasında Zührî'nin yönlendirmesiyle fiilî sünnetler de kaydedilmiştir.
Bunlara ayrıca sahabe sözleri ve fetvâları ilâve edilmiş, bundan dolayı yazılı malzeme çoğalmıştır.

Zührî'nin talebesi Ma'mer b. Râşid'in (ö. 153/770) hocası ile ilgili olarak aktardığı şu bilgi bu dönemdeki yazılı malzeme hakkında fikir vermektedir: "Biz Zührî'den çok hadis öğrendiğimizi zannederdik… Ancak sonradan kendisine ait kitapların yüklerle taşındığını gördük ve ondan öğrendiklerimizin ne kadar az olduğunu anladık."

Hicri 2., Miladi 8. asrın ilk yarısında tedvinin yaygınlaşması sonucu hemen hemen bütün hadisler kayıt altına alınmış, hadis kaydeden âlimlerin çoğu derlediği hadisleri kendisine ait bir cüzde toplamıştır.

TASNİF

Hadisleri ve hadisle ilgili bilgileri belli bir esasa göre düzenlemeye Tasnif denir.

Tasnif yoluyla meydana getirilen eserlere ise Musannef adı verilir.

4. Hadislerin Tedvin ve Tasnifi

Tedvin döneminde hadisler belli bir sınıflandırmaya tâbi tutulmadan karışık bir şekilde bir araya getirildiği için, kitaplardaki hadisleri bulmak ve onlardan yararlanmak çok zordu.

Bundan dolayı hicri 130-140 (767) yılları civarında hadislerin tasnifine geçilmiştir.

4. Hadislerin Tedvin ve Tasnifi

Hadislerin Konularına Göre

Hadislerin Ravilerine Göre

TASNİF

4. Hadislerin Tedvin ve Tasnifi

AİHL /10/ HADİS

Hadis metinlerinin belli bir sınıflandırmaya tabi tutulmadan yazılıp derlenmesine tedvin denir.

Hadisleri ve hadisle ilgili bilgileri belli bir esasa göre düzenlemeye ise tasnif denir.

BİR SAHABİ-RAVİ TANIYORUM: ABDULLAH B. MES'ÛD (R.A.)

Mekke'de dünyaya gelen Abdullah b. Mes'ûd (r.a), İslamiyet'le müşerref olan ilk bahtiyar sahabilerin altıncısıdır.

Künyesi Ebu Abdurrahman'dır.

Çocukluğunda müşriklerden Ukbe b. Ebû Muayt'ın sürülerine çobanlık yapan Abdullah b. Mes'ûd (r.a), Müslüman olduktan sonra onun yanından ayrılıp kendini İslam'a adadı.

Müslüman olduğu günden itibaren Hz. Peygamberin yanından ayrılmamış ve ona hizmetten zevk almıştır.

Sade ve mütevazı bir kişiliğe sahipti.
Güzel koku sürünmeyi, temiz ve güzel giyinmeyi severdi.
Abdullah b. Mes'ûd zayıf, nahif bir kişi idi.
Tatlı bir sesi, sevimli bir yüzü vardı.

İslam'ı seçtiğinde Müslümanların sayısı çok azdı.
Açıktan Kur'an okuyamaz ve Kâbe'de namaz kılamazlardı.
Abdullah bu duruma bir son vermek istedi.

Kâbe'de müşriklerden korkmadan yüksek sesle Kur'an okuyan ve İslam'ı açıktan tebliğ eden ilk kişi olan Abdullah b. Mes'ûd (r.a), kendisini saran ve harekete geçiren iman heyecanı sebebiyle eziyet ve işkencelere maruz kaldı.

Mekke'de kendisine rahat vermediler. O da, Medine'ye hicret edip Muâz b. Cebel'in yanına sığındı. Resul-i Ekrem'in hicretinden sonra, Medine'ye yerleşti ve O'nun yanından hiç ayrılmadı.

Hz. Peygamber (s.a.v) zamanındaki bütün savaşlara katıldı.

Rasûlullah (s.a.v), güzel sesli bir Kur'an hafızı olan İbn Mes'ûd'un (r.a) kıraatını dinlemeyi çok severdi. Bir gece Rasûlullah (s.a.v), Abdullah b. Mes'ûd'dan (r.a) kendisine Kur'an okumasını istedi. İbn Mes'ûd (r.a), "Ya Rasûlallah! Kur'an size indirilmişken ben mi size okuyayım?" diye sorduğunda, "Ben Kur'an'ı başkalarından dinlemeyi severim." buyurdu.

Abdullah b. Mes'ûd tefsir, hadis ve fıkıh ilimlerinde engin bilgisiyle kendisinden sonraki âlimlere hocalık etmiştir. Özellikle Kûfeli âlimler onun rivayet ve görüşleri istikametinde fıkhî görüşler ortaya koymuşlardır.

Hz. Peygambere yakınlığı sebebiyle elde ettiği engin hadis bilgisine rağmen, rivayet konusunda oldukça titiz davranırdı. Kendisinden kaynaklara 848 hadis intikal etmiştir.

Abdullah b. Mes'ûd, Hz. Osman zamanında hicri 32 (652) yılında kadı olarak görev yaptığı Kûfe'den ayrılarak Medine'ye döndü ve kısa bir süre sonra altmış yaşını geçmiş olduğu halde Medine'de vefat etti.

Allah ondan razı olsun.

4. Hadislerin Tedvin ve Tasnifi

AİHL /10/ HADİS

Hazırlayan
Sibel AKÇA